

4 груд. иЯБ: <https://apostrophe.ua/ua/article/politics/2014-12-04/pro-scho-signalzuyut-ukran-nov-dan-ndeksu-korupts-vd-transparency-international/894>

Берило О.Г., ад'юнкт докторантури та аспірантури Національної академії внутрішніх справ

ДОДАТКОВИЙ ОБ'ЄКТ НЕНАДАННЯ ДОПОМОГИ ХВОРОМУ МЕДИЧНИМ ПРАЦІВНИКОМ

У правозастосовній практиці з'ясування ознак конкретного складу злочину дійсно вимагає встановлення безпосереднього об'єкта як конкретних суспільних відносин, що зазнали чи могли зазнати порушення.

Класифікація об'єктів злочину «за горизонталлю» передбачає виділення на рівні безпосереднього об'єкта злочину його деяких видів. Зокрема, виділяють основний та додатковий безпосередній об'єкти. Щодо виділення додаткового об'єкта злочину, то існують дві теорії: у першій виокремлюється безпосередній додатковий і безпосередній факультативний об'єкти злочинів, а в іншій - безпосередній додатковий обов'язковий та безпосередній додатковий факультативний. Що на наш погляд фактично носять ідентичний зміст.

Що ж стосується додаткового безпосереднього об'єкта злочину, то щодо його визначення у доктрині кримінального права також існують різні точки зору. Зокрема, на думку М.М. Хавжокової, З.Б. Хавжокової, Л.Р. Кокової та Ф.О. Шогенової, враховуючи конструкцію кваліфікованого складу ненадання допомоги хворому медичним працівником, додатковим безпосереднім об'єктом злочину є як життя, так і здоров'я особи [8, с. 34]. Т.А. Кірова та В.Г. Куранов додатковим безпосереднім об'єктом визначають життя або здоров'я людини, в залежності від того, з якої частини аналізованої статті проходить кваліфікація [2, с. 238]. Л.М. Назмутдінова під додатковим безпосереднім об'єктом злочину визначає певні суспільні відносини, яким суспільно

небезпечним діянням обов'язково наноситься шкода або обов'язково створюється реальна загроза заподіяння шкоди у зв'язку з посяганням на основний безпосередній об'єкт. На її думку, в якості додаткового безпосереднього об'єкта ненадання допомоги хворому медичним працівником виступає порядок надання медичної допомоги та здійснення медичного обслуговування [4, с. 214]. С.Л. Старовойтова та Л.О. Семикіна визначили додатковим безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 139 КК України, встановлений порядок надання медичної допомоги [5, с. 103]. На нашу думку, ненадання допомоги хворому медичним працівником тягне за собою порушення порядку виконання останнім професійних обов'язків (а відтак і порушення суспільних відносин щодо порядку здійснення цивільно-правових відносин) та провокує виникнення нових антисуспільних відносин. При цьому порушення або загроза порушення згаданих, суспільних відносин є обов'язковими для визначення злочину закінченим.

Убачається, що кожне ненадання допомоги хворому медичним працівником призводить не тільки до порушення суспільних відносин щодо охорони життя та здоров'я у зв'язку з неналежною якістю реалізації права громадян на охорону життя та здоров'я, але й до порушення медичним працівником своїх професійних обов'язків. Тому цілком логічно, що остання група суспільних відносин повинна визнаватися додатковим обов'язковим (необхідним) об'єктом злочину, передбаченого ст. 139 КК України.

Враховуючи, що основним безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 139 КК України є суспільні відносини, у сфері охорони життя та здоров'я особи та забезпечення реалізації права громадян на надання медичної допомоги. Водночас додатковим обов'язковим (необхідним) об'єктом цього злочину є суспільні відносини щодо порядку надання медичної допомоги.

Також для повноти та послідовності дослідження об'єкта ненадання допомоги хворому медичним працівником слід звернути увагу і на структуру додаткового безпосереднього

об'єкта злочину, тобто визначити та проаналізувати складові елементи суспільних відносин, які виступають додатковим безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 139 КК України.

Розглядаючи структуру суспільних відносин, ми підтримуємо думки М.Й. Коржанського, В.Я. Тація, Є.А. Фролова та інших вчених, які до структури суспільних відносин включають: 1) учасників; 2) предмет; 3) соціальний зв'язок (зміст) [6, с. 56; 3, с. 37; 7, с. 215]. Такий підхід до структури суспільних відносин відображається і в сучасних спеціальних наукових дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців.

При цьому під учасниками суспільних відносин розуміються фізичні або юридичні особи, їх об'єднання, держава, територіальна громада, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, будь-які інші соціальні утворення, які вступають у відносини (взаємодію) між собою або з іншими соціальними утвореннями. Характер та роль учасників суспільних відносин визначає особливості самого соціального зв'язку та самих суспільних відносин між такими учасниками. Принагідно зазначимо, що суспільні відносини рівною мірою можуть складатися між учасниками суспільних відносин різного порядку. Так можуть виникати суспільні відносини людини та держави, людини та територіальної громади, людини та юридичної особи, групи людей та органів державної влади, територіальної громади та держави тощо. У такому випадку характер та статус учасника (учасників) суспільних відносин може тільки визначати їх окрему специфіку, утім загалом не впливає на природу таких відносин та визнання їх суспільними, так само як не впливає на правове забезпечення охорони таких суспільних відносин.

Важливим у контексті вивчення учасників суспільних відносин залишається питання про їх кількісний склад. Слід підтримати думку тих вчених, які вважають, що кількісно коло учасників суспільних відносин може бути необмежене, проте мінімальна кількість таких учасників повинна бути не менше

двох [1, с. 122]. Пояснюється це тим, що суспільні відносини передбачають перш за все відносини, тобто взаємодію, і цілком логічно, що така взаємодія можлива щонайменше між двома учасниками. В іншому ж випадку (за наявності тільки одного учасника) взаємодія, як і самі суспільні відносини, є неможливою. Однак такий підхід не виключає можливої участі у суспільних відносинах (участі у взаємодії) трьох, чотирьох чи набагато більшої кількості учасників.

Що ж стосується додаткового безпосереднього об'єкта ненадання допомоги хворому медичним працівником, то учасниками цих суспільних відносин, звісно, повинні виступати медичні працівники. Визначення цих учасників суспільних відносин ґрунтується на положеннях диспозицій ч. 1 та ч. 2 ст. 139 КК України. На них покладається обов'язок відповідно до свого професійного статусу вживати заходи щодо надання медичної допомоги особам, які її потребують.

Наступним елементом суспільних відносин є їх предмет - блага, цінності, з приводу яких і виникають суспільні відносини. У межах аналізованої групи суспільних відносин таким предметом виступає життя й здоров'я особи. Саме з приводу забезпечення охорони життя та здоров'я особи та забезпечення реалізації права громадян на охорону життя та здоров'я, і виникають суспільні відносин (взаємодія) між учасниками. Таке функціонування зазначених суспільних відносин вимагає від залучених до них суб'єктів відповідних вчинків, що забезпечують збереження медичними прийомами та засобами належного існування предмета цих відносин - життя й здоров'я особи.

У конкретному вигляді така взаємодія уособлює соціальний зв'язок, що є третім елементом суспільних відносин. Важливе значення має розуміння того, що медичний працівник об'єктивно здатен протидіяти (використовуючи свої професійні можливості) лише певним видам загроз для зазначеного предмета. Не менш важливе значення відіграє час надання учасником суспільних відносин медичної допомоги, адже він суттєво впливає на кваліфікацію.

Отже, розглянувши структуру суспільних відносин, які виступають додатковим безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 139 КК України, слід визнати, що такими суспільними відносинами є відносини, що виникають між учасниками суспільних відносин (пацієнтами та медичними працівниками) та з приводу предмета суспільних відносин, яким виступає життя й здоров'я особи. Тому, додатковим безпосереднім (обов'язковим) об'єктом злочину, передбаченого ст. 139 КК України, є суспільні відносини щодо порядку надання медичної допомоги.

Механізм порушення структури суспільних відносин щодо ненадання допомоги хворому медичним працівником, полягає у необхідній зміні соціального зв'язку (відповідні вчинки суб'єктів, що забезпечують збереження медичними прийомами та засобами належного існування предмета суспільних відносин).

Список використаних джерел:

1. Грудзур О.М. Об'єкт злочинів у сфері службової діяльності. Підприємництво господарство і право. 2009. № 12. С.121-125.

2. Кирова Т.А., Куранов В.Г. Проблемы определения объекта в составе ст. 124 УК РФ. Четвертый пермский международный конгресс ученых-юристов: материалы междунар. науч.-практ. конф. 2013. С. 237-237.

3. Коржанський М. Й. Об'єкт і предмет злочину. Київ, 1997. 112 с.

4. Назмутдинова Л.М. Объект преступления неоказания помощи больному по уголовному праву России. Ученые записки Казанского университета. Гуманитарные науки Том 155. кн. 4. С. 211-217.

5. Старовойтова С.Л., Семикіна Л.О. Кримінальна відповідальність медичних працівників за злочини, передбачені ст.ст. 139, 140 Кримінального кодексу України. Вісн. студентського наукового товариства Донецького нац. ун-ту Вип. 6. Том. 1. С. 101-107.

6. Таций В. Я. Объект и предмет преступления в советском уголовном праве : учеб. пособие. Харків, 1988. 198 с.

7. Фролов Е. А. Спорные вопросы общего учения об объекте преступления. Сборник ученых трудов Свердловского юридического ин-та. 1969. Вып. 10. С. 184-225.

8. Хавжокова М.М., Хавжокова З.Б., Кокова Л.Р., Шогенова Ф.О. К вопросу уголовно-правовой оценки преступного неоказания медицинской помощи. Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве. Вопросы экономики и права. 2017. № 1. С. 33-37.

*Тараніч Є.А., ад'юнкт Національної
академії внутрішніх справ*

**ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ
МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИНАМ,
ПОВ'ЯЗАНИМ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ НАРКОТИКІВ**

Зловживання наркотичними засобами та психотропними речовинами і їх незаконний обіг мають для всіх держав світу згубні наслідки незалежно від рівня їх розвитку, адже вони торкаються всіх секторів суспільства. Їх нелегальне розповсюдження охоплює широкі кола нашого суспільства і сприяє зростанню рівня злочинності, смертності населення, трагедії сімей та руйнуванню багатьох людських доль.

Для нашої держави стало характерним зростання масштабів зловживання наркотичними засобами та психотропними речовинами, що пов'язано зі швидкими змінами соціально-економічних умов, а також збільшенням пропозицій і підвищенням попиту на них. [1, с. 23]

Сучасні тенденції розвитку глобальних комп'ютерних та телекомунікаційних мереж сприяють розповсюдженню нових видів та форм злочинної діяльності, у т.ч. у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Все частіше наркоділки використовують „кібер- простір” у злочинних цілях (пропозиція та продаж наркотиків, обмін інформацією, координація дій тощо).